

Kies de korte pijn, maar ga tot het gaatje

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 27 oktober 2020)

We hadden de curve plat moeten slaan, schreef ik eind deze zomer ([DS 1 september](#)). Achteraf bekeken niet alleen omdat dit het beste was voor de economie, maar – als een slachtoffer van de huidige besmettingsgolf – ook voor mijn gezondheid. Het ziet ernaar uit dat ikzelf op een zogenoemd V-herstel mag rekenen, terwijl de economie opnieuw klappen zal krijgen. Talrijke studies hebben het intussen aangetoond: hoe meer covid-slachtoffers, hoe groter de economische schade. Dat verband wordt gevonden bij vergelijkingen tussen landen, regio's en zelfs bij vergelijkingen tussen gemeenten.

Het zijn niet de gezondheidsmaatregelen die de schade veroorzaken: consumenten blijven thuis uit schrik besmet te raken en houden de vinger op de knip wanneer het aantal besmettingen toeneemt, ongeacht de maatregelen die worden genomen. Hoe rijker de inwoners, hoe groter de lokale economische klap door besmettingsvrees, en daarvan zijn lage inkomens dan weer het grootste slachtoffer omdat ze hun job verliezen. Ook de ongelijkheid neemt dus toe. Desondanks blijft men het voorstellen als een keuze tussen gezondheidsmaatregelen en de economie, waardoor we constant achter de feiten aanhollen en de economische schade oploopt. Bekijk maar eens de interviews die Vlaams minister-president Jan Jambon (N-VA) dit weekend heeft gegeven, en je begrijpt wat ik bedoel.

Sector- en werkgeversorganisaties oogsten wat ze deze zomer gezaaid hebben. Het is een prisoner's dilemma. Als individuele sector of bedrijf heb je veel voordeel bij snellere versoepelingen en minder strenge maatregelen. De impact op de virusverspreiding is gering en de inkomsten nemen weer toe. Maar wanneer alle sectoren versoepelingen krijgen, laait de coronavlammingsgolf op en komt iedereen er uiteindelijk bekaaid vanaf. Hetzelfde geldt voor gezinnen die er de kantjes van af lopen.

Bij een prisoner's dilemma heb je een sterke overheid nodig die het dilemma coördineert. Sommige landen slagen daar behoorlijk in. Bij ons is het een verhaal van de kreupele en de blinde. De federale regering had deze zomer geen ruggengraat om de nodige maatregelen te nemen. De regionale regeringen en veel burgemeesters zien de essentie van het probleem niet en blijven geloven dat het een keuze is tussen gezondheid en economie.

Wat moet er gebeuren? Economisch kiezen we beter voor de korte pijn met drastische ingrepen dan voor halve maatregelen die lang moeten worden aangehouden. En deze keer moeten we volledig tot het gaatje gaan vooraleer te versoepelen. Daarna is het cruciaal om een beleid te voeren van tracking, traceren, testen en sociale-afstandsmaatregelen tot er een vaccin is, zonder in de val van het prisoner's dilemma te trappen.

De slachtoffers moeten we genereus compenseren. Dat is een kwestie van solidariteit, maar het is ook noodzakelijk om permanente schade door faillissementen en langdurige werkloosheid te beperken, en om de rest van de economie te ondersteunen omdat de getroffen personen daardoor kunnen blijven consumeren. Tijdens de eerste golf heeft dat goed gewerkt.

Sommigen zeggen dat de staatsschuld haar limiet heeft bereikt en er geen geld meer is voor steunmaatregelen. Maar we hebben geen keuze: als de regering de vinger op de knip houdt, zal het bbp door de faillissementen van fundamenteel gezonde bedrijven en de werkloosheid van productieve werknemers permanent krimpen, waardoor de staatsschuld als percentage van het bbp veel meer zal stijgen.

Anderzijds hebben we het geluk dat de rente momenteel lager is dan de som van inflatie en de groei, en we dat op zeer lange termijn kunnen vastklikken. De Belgische overheid kan voor 30 jaar lenen tegen 0,38 procent. Bij 1 procent groei en 2 procent inflatie zullen de coronaschulden als percentage van het bbp op de vervaldag meer dan gehalveerd zijn.

Oostenrijk heeft honderdjarige leningen aangegaan tegen 0,88 procent en zal op de vervaldag – inclusief rente – verhoudingsgewijs amper een tiende moeten terugbetalen. Dat geeft veel munitie om een crisis te bestrijden.

Om het principe van schuldverwatering te illustreren: de eerste winnaar van de Ronde van Vlaanderen in 1913 kreeg 500 Belgische frank prijzengeld. Dat was een fortuin en kwam overeen met een half jaarloon van een werknemer. Hadden we dat bedrag destijds kunnen lenen aan de huidige rente, dan zouden we vandaag inclusief rente 19 euro moeten terugbetalen, peanuts.

We moeten goed beseffen dat er een hemelsbreed verschil is tussen eenmalige steunmaatregelen en recurrente overheidsuitgaven, zoals de taxshift die niet gefinancierd was of de pensioenplannen van de huidige regering. Op termijn verhogen die de overheidsschuld veel meer dan de coronacrisis. Om opnieuw het wielervoorbeeld te gebruiken: hadden we in 1913 beslist om ieder jaar 500 frank prijzengeld uit te keren met geleend geld, maar geïndexeerd aan inflatie en welvaarts-groei, dan zouden we vandaag ruim 730.000 euro schulden hebben uitstaan.

Kortom, het is een kwestie van de juiste uitgaven doen. Voor recurrente uitgaven is er inderdaad geen geld, maar doordachte eenmalige steunmaatregelen die het economische weefsel in stand houden, kunnen perfect. Dat geldt ook voor publieke investeringen die het productiepotentieel opkrikken. De permanente verhoging van het bbp die daarmee gepaard gaat, zal de staatsschuld zelfs doen dalen.